

מסורת הש"ס

(א) ברכות ח' (ב) שם טז;
(ג) [נעיל נא: (ד) ויבמות
יג:]; (ה) שמינית פ"ג [ומין]
ר"ה י: ויבמות פג: (ו) מ"ק
יג: (ז) כ"ל דל"ל דבר שא"ט
דגן. מראה אש, (ח) [ב"מ
ט: מנחות פט:].

הגהות הב"ח

(א) ש"ש ד"ה מנא קיל
וכי מנא קיל משנה ב'א
קל כ"ל ויפסד צ"ח נמחק:

גליון הש"ס

תנא קולי קולי קתני.
עין מיר מז ע"ב תד"ה
ת"ש דמנא ועין מגילה ה
ע"ב תד"ה ממעט:

מוסף רש"י

לא כל הרצאה ליטול
את השם יטול. וחסד
אל הוסיף חסד וחסד
לכסס אין זה אלא גזירה
שמראה עצמו שכול
לנו (ברכות יג:). אמר
מלאכה היא דלית ליה.
הרואה אותו שא"ט ששה
מלאכה אלו מבין שמחמת
תשעה ב'א הוא טול
אלא אין לו מלאכה
לעשות (שם). כמה בטלני
איכא בשוקא. אף כימי
מלאכה. (שם). הלילה.
גלגל דקדק חתן, ב"ש
אוסרים וב"ה מתירין.
לעשות מלאכה (יבמות יג:).

מוסף תוספות

א. דמדקאמר קודם
המקדמין קודם משמע
דמאן דאמר דבר הכי
מקום שנהגו כתיב בא
לחלוץ. מוס' ר"פ.
ב. [נא יהא אמר הכי]
פשיטא מיהא דלחלוץ.
המועד לא מתחילין. מוס'
הר"ש.

רבינו חננאל

ובכל מקום הלימודי חכמים
בטלים, רש"ב"א אומר כל
אדם עושה עצמו תלמיד
אדם ורמין נלה אי משום
הדיושין ליהודא, ואין
מדתן לענין חתן איכא
משמע. ואמר ר' יוחנן
מוחלפת השוטה, כלומר
הפך דברי ת"ח לרש"ב"א.
ורב שישא אמר לא תפוק.
דבריהם פשוטין היו.
וחכמים אומרים ביהודה
היו עושין מלאכה בערבי
פסחים עד חצות, ובגליל
לא היו עושין מלאכה כל
עיקר, פירוש כל היום.
הלילה בגליל, ב"ש אוסרין
וב"ה מתירין עד חצות
החמה. ואקשינן בתחלת
פרקין קתני מקום שנהגו
לעשות מלאכה בערבי
פסחים, מכלל דבמנהגא
תליא מילתא, והכא קתני
בית שמאי אוסרין ובית
הלל מתירין, ואפי' לב"ה
לאחר הנך החמה אוסרין,
מכלל דאיסורא איכא,
וליתוי דכתיב נהגו. ופרקינן

תנא קולי קולי נקט. כל הני אין צין חד תנא אמרינהו וקולי קולי
נקט ברישא תנא אין (א) צין תשעה ב'א קל מיוה"כ למחלה אלא
זה ספיקו כ' ויפסד תנא אין תשעה ב'א קל מתענית ליכור אלא
לענין מלאכה ובחומרי דחמיר תשעה ב'א מתענית ליכור לא איירי
הכא דתידוק מינה זה חזי שוין
ולעולם לענין חליצה ט"ב חמיר:
ליטול לו אס' השם. כתר פרישות
ויראת חטא שאינו יכול לנטול הימנו
מלכות שמים אפילו לילה אחת לא כל
הרואה ליטול ואלו מיחוז כיוהרא
ומחין צידה: מוחלפת השוטה.
המנא שסידרן טעה בלחמא מהן
והחליף שיעמו: אמרי מלאכה ל"ס
ל"ס. הרואה אותו צטל אומרים אין
לו מה לעשות ולא מיחוז כוהא צו
איסור: בותנ' הילנה. אור
לארבעה עשר: ג'ב' מעיקרא תנא
מנהגא. תלה במנהג: ולכסוף תנא
איסורא. דקתני צית שמאי אוסרין
דמשמע צטל מקום: מה ראיא
יהודא וגליל לנאן. אף כל מקום שנהגו
היתר היתר נהגו איסור איסור:
מנל דר' יהודה איסורא קאמר.
דצני יהודה מתירין וצני גליל אוסרין
דאי מנהגא קאמר מאי פלוגמיה
דר"מ הא ר' יהודה נמי הכי הוה אמר
בגליל היו נוהגין צו איסור שהחמירו
על עצמן וציהודה נוהגין צו היתר:
ופסד רבי יהודה מוסר. דקאמר
צני יהודה מתירין: המנכס. מבין
מבואל דגן: ב'שש עשר צניסן.
מפרש ואזיל שלשה עשר אחאי נקט:
ונעקרה צידו. השיבולת ענמה
נעקרה צידו שורשה מן הארץ וצא
לחזור ולשומלה: שומלה במקום
העני. שחמיר ליקלט קודם העומר
שהעומר מעיר את הנשרשין אזל
הנשרשין אחר העומר אסורין משום
חדש עד שיצא עומר הבא: הגריד.
יצא שאינו ממהר לקלוט: מנכס
צשלשה עשר קתני מנכס צארבעה
עשר לא קתני ומ"ט נקט שלשה עשר
ולא קתני ארבעה עשר אי משום דלא
מיקלטה לפני העומר הקרצ צששה
עשר מדאי שמעין לרבי יהודה כ'
צפ"ק דראש השנה (דף י'): ואי ארבעה
עשר מותר במלאכה ניקטת ארביסר
נמי דהא איכא מקצת ארביסר
ותמיסר כוליה ומקצת שיתסר עד
שעת הקרבתו: בגליל שנו. שלא
היו עושין מלאכה כל עיקר צארבעה
עשר וצבן נשנית משנה זו: וסא איכא
ל"ס. ומאי למיתני המנכס ל"ס הלילה
צ"ס ארביסר: ה"ר רבינא אמר לעולם
ציהודה. ודקשיא לך ליתני צארבעה
עשר וצהשרשה חד מקצת אמרינן
תרי מקצת לא אמרינן לענין השרשה
חד מקצת היום ככולו אמרינן אס'
היה מנכס צין השמשות של כניסת
ארבעה עשר הוה אמרינן דקלטה
צ"ד שלם וצחמשה עשר שלם ומקצת
אומניוס עושין מלאכה. בכל מקום
לצורך המועד אכל לצורך המועד נמי שרי כ': צילול. צנדי"ל לחגור: צנכה. על הראש:

מקום שנהגו פרק רביעי פסחים

נה.

קולי קולי קתני. צלל דר' אלעזר דאסר להושיט אכצנו צמיס
צ"ל קולי קולי קתני דהא צמשה צאצ לכל הפחות כל גופו
אסור אפילו צלון ובתענית ליכור מותר צלון כדמוכח צפ"ק
דמתענית (דף יג:). אמר ר' מאיר מה ראייה יהודה וגליל צבאן.
לרבי מאיר דאית ליה דהוי מנהגא

קצנר ללא נחלקו צ"ס וצ"ה צדנר
זה צמנהג לא שיק פלוגמא דליחוי
הימי נהגו: מדקאמר ר"מ
מנהגא מכלל דרבי יהודה איסורא
קאמר. אמנתמין ליכא למידק
הכי מדקאמר ת"ק מנהגא מכלל
דחכמים איסורא קאמר דאמנת'
איכא למימר דתרווייהו סברי מנהגא
וה"ק חכמים למ"ק למא אמה סותס
דצריך והלא אמה יכול לפרש דצריך
ולצאר דצליל אין עושין וציהודה
עושין וצצרייתא לא שיק לפרש כ':
כל הרכבה שאינה קולפת. וא"ס
א"כ למא אינו שומלה במקום
הגריד אי קלטה עד שלשה ימים
שרי לה עומר ואי לא קלטה שצ לא
תקלטו ואינו צריך היתר כמו מימי
דכלא וי"ל דצמקום הגריד מאמרת
לקלוט יותר מג' ימים א"כ יש לחוש
כשיצאה שלא תקלוט שישמול אותה
צמקום הטיט אחר העומר:

ומאי אפילו אפי' הני נמי דוומרי.
ה"מ לשניי צדצמקום אפי'
הני נמי דלצורך המועד מייגמר אין
אחמולי לא אלא יחא ליה למדמי
שלא יפשוט מינה כלל דלשמה
מאי למימר דלצורך המועד אחמולי
נמי מתחילין: עולי

מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין מדקאמר ר' מאיר מנהגא מכלל דרבי
יהודה איסורא קאמר וסבר ר' יהודה ארבעה עשר מותר בעשיית מלאכה
והתניא ר' יהודה אומר המנכס בשלשה עשר ונעקרה בידו שותלה במקום
הטיט ואין שותלה במקום הגריד בשלשה עשר אין בארבעה עשר לא מכדי
שמעין ליה לר' יהודה דאמר כל הרכבה שאינה קולפת לשלשה ימים שוב
אינה קולפת ואי ס"ד ארבעה עשר מותר בעשיית מלאכה למה לי שלשה
עשר והאיכא ארביסר וחמיסר ומקצת שיתסר אומר רבא בגליל שנו והאיכא
ליליא אומר רב ששת כב"ש רב אישי אמר לעולם כב"ה לפי שאין דרכן של בני
אדם לנכש בלילה רבינא אמר לעולם ביהודה ובהשרשה חד מקצת היום
ככולו אמרינן תרי מקצת היום ככולו לא אמרינן: ר' מאיר אומר כל
מלאכה שהתחיל בה קודם לארבעה עשר וגומרה בארבעה עשר אבל לא
יתחיל בה בתחלה בארבעה עשר אע"פ שיכול לגומרה וחכמים אומרים ג'
אומניוס עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות ואלו הן החיישין והספרים
והכובסין ר' יוס' בר יהודה אומר אף רצענין: ג'ב' איבעיא להו לצורך המועד
תנן אבל שלא לצורך המועד אפילו מייגמר נמי לא או דילמא שלא לצורך
המועד תנן אבל לצורך האחולי מתחילין או דילמא בין לצורך המועד בין
שלא לצורך מייגמר אין אתחולי לא ת"ש אבל לא יתחיל בתחילה בארבעה
עשר אפילו צלצול קמן אפילו שבכה קמנה מאי אפילו לאו אפי' הני דלצורך
המועד מייגמר אין אתחולי לא מכלל דשלא לצורך מייגמר נמי לא גמרינן לא
לעולם דשלא לצורך מייגמר נמי גמרינן ומאי אפילו הני נמי דוומרי גינהו
דסלקא דעתך אמינא התחלתן זו היא גמר מלאכתן נתחיל בהו נמי לכתחילה
קמשמע לן: תא שמע רבי מאיר אומר כל מלאכה שהיא לצורך המועד
גומרה

פסחים עד חצות ובגליל לא היו עושין כל עיקר, פירוש ר' מאיר סבר אין דבר זה תלוי במנהג אלא אם הלכה כבני יהודה,
בין גליל וטושים הם, ואם הלכה כבני גליל בני יהודה עוברים על האיסור. אמר לו ר' יהודה דבר זה במנהג תלוי, וכן אמר
לו וכי מאי ראייה ליהודה וגליל פסחה, אלא מקום שנהגו לעשות עושין, שלא לעשות אין עושין, ש"מ מדקאמר ר' יהודה
מנהג, מכלל דר' מאיר אסורה קאמר, ומתני' דקתני מנהגא ר' יהודה הוא, ור' מאיר פליג ואמר איסורא.
בותנ' ר"מ אומר כל מלאכה שהתחיל בה כו'. פשוטה היא. ובעינן למפשט טעמא דר' מאיר, ופשיטנן דאתחולי לא מתחילין
בארבעה עשר כלל ואפילו מצי למגמרינהו, ומה שהתחיל קודם י"ד, אם הוא לצורך המועד דאחמולי, ואי לא לא.

לא קשיא מתני' דריש פירקא דתני מנהגא לר' מאיר, והא דקתני איסורא לר' יהודה. במאי אוקימתה להא מתני' כר' יהודה,
וסבר ר' יהודה ארבעה עשר מותר במלאכה כלל דקתני וחכמים אומרים ביהודה היו עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות,
והתניא ר' יהודה אומר המנכס בשלשה עשר ונעקרה שכולת בידו שותלה במקום הטיט ואין שותלה במקום הגריד, ואי
ס"ד לר' יהודה ארבעה עשר מותר בעשיית מלאכה, מכדי (צל) מאי קא מהדר ר' יהודה למפטריה להאי שכולת העומר
הקרב בששה עשר בניסן, שכל תבואה הנוצרת בששה עשר בניסן, אסורה באכילה עד שיבוא עומר אחר ויתירנה. ואם
יתשלח במקום הגריד שהוא מקום חובב, כדגרסינן במשקין בית השלחין, אם היתה שדה מטוננת מותרת, ואין משקין שדה

עין משפט נר מצוה

מוד א מיי פ"ד מהל'
ק"ש הלכה ז סמג
עשין יח עושה"ס א"ח ס"ר ע
ספ"ק ג:
מה ב ג מיי פ"ח מהל'
יו"ט הלכה יט סמג
לאון עה עושה"ס א"ח ס"ר
תסח ספ"ק ה:

לעני רש"י

בידנ"ל. ג'ג.

רבינו חננאל (המשך)

גריד במועד, כלומר זו
השכולת אינה קולטת
קודם ששה עשר בניסן,
ונמצאת כאלו נודעת אחר
העומר, והיא אסורה עד
ששה עשר בניסן הבא אחר
זה, ואם היא נשתלת
במקום הטיטא ביום שלשה
עשר בניסן, קלטה קודם
העומר, והעומר מתירה
ככל תבואה שבעולם.
ואקשינן אמאי פסיק וחני
ב"י? מכלל דר"ה לא
איפסד, הא שמעינן ליה
לר' יהודה דאמר כל
הרכבה שאינה קולפת ל'
ימים שוב אינה קולטת,
ואפילו הושתל ב"ד הא
איכא ג' ימים, ארביסר
והמיסר ומקצת שיתסר,
וקיימא לן מקצת (שיתסר)
היום ככולו, ש"מ דלית
ליה לר' יהודה היתר עשיית
מלאכה בארביסר כלל,
לפיכך תנייהו מנכס ב"י.
ופריך רב יוסף ור' הורייא
אליבא דבני גליל היא
שניה שאין עושין מלאכה
ביום י"ד כלל. ואמרין
אפילו לבני גליל אין
אוסרין אלא יום י"ד ממש,
אבל ליל י"ד ב"ה מתירין,
ולדבריהן היה לו לומר
המנכס ליליא י"ד. ופריך רב
ששת הא מתניתא אליבא
דרב"ש שנהא שאוסרין
ליליא חלילה, רב אישי אמר
אפילו תימא אליבא דב"ה,
דלא שנה אלא דבר שהוא
רוך בני אדם, ואין דרך בני
אדם לנכש בלילות, לפיכך
לא תנא המנכס בלילה.
ורבינא אמר אמא לא חני
ליליא י"ד, חד מקצת היום
ככולו אמרינן תרי לא
מקצת היום ככולו, פירוש המנכס
ליליא יום י"ד יום י"ד,
צריכין אנו לומר מקצת
היום ככולו, ולחשוב יום
י"ד כולו ויום ט"ז כולו
ומקצת ט"ז עד שעת
הקרב העומר לחשוב
ככולו, נמצא תרי מקצתו
ליליא באלו הני ימים, יום
י"ד ויום ט"ז, ותרי מקצת
היום ככולו לא אמרינן, דכי
האי גונא לא משתבח אלא
שני מקצת ויום אחד בלבד.
והי שמחליפין דברי ר'
יהודה ור' מאיר, דרבי
דעמינתא תחלת הפרק לר'
יהודה, והיא דתני מנהג,
מאיר סבר אסורא,
הי פירוש במקומו עומר
בין לר' יהודה בין לר'
מאיר, הפירוש שפירשנו